

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เรื่อง การคืนเงินอากรตามมาตรา ๑๙ ทวิ (ง) แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร
(ฉบับที่ ๙) พุทธศักราช ๒๕๔๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติศุลกากร
(ฉบับที่ ๑๘) พ.ศ. ๒๕๔๓

กรมศุลกากรได้มีหนังสือ ที่ กค ๐๖๐๕/๐๒๓๙๑ ลงวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๔๔
สรุปความได้ว่า กรมศุลกากรมีความประสงค์จะขอหารือปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการคืนเงิน
อากรตามมาตรา ๑๙ ทวิ (ง) แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ ๙) พุทธศักราช ๒๕๔๒ ซึ่ง
แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ ๑๘) พ.ศ. ๒๕๔๓ เพื่อจะได้เป็นบรรทัดฐาน
ในการพิจารณาของกรมศุลกากรต่อไป รวม ๒ ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง พระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ ๑๘) พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้ประกาศ
ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ จึงมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๘
พฤศจิกายน ๒๕๔๓ กรณีนี้ หากมีผู้ประกอบการยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาการส่งออก ตาม
เงื่อนไขของมาตรา ๑๙ ทวิ (ง) ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ ๑๘) พ.ศ.
๒๕๔๓ จะใช้วันนำวัตถุดิบเข้ามาในราชอาณาจักร หรือวันส่งออกเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา และ
หากใช้วันนำวัตถุดิบเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาจะต้องนำวัตถุดิบเข้ามาหลัง
พระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ ๑๘) พ.ศ. ๒๕๔๓ ใช้บังคับหรือไม่ และหากใช้วันส่งออกเป็น
เกณฑ์ในการพิจารณา จะต้องเป็นวันส่งออกหลังพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ ๑๘) พ.ศ.
๒๕๔๓ ใช้บังคับแล้วหรือไม่

ประเด็นที่สอง เนื่องด้วยคำว่า “เหตุสุดวิสัย” ตามข้อความของมาตรา ๑๙ ทวิ
(ง) ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ ๑๘) พ.ศ. ๒๕๔๓ กฎหมายว่าด้วย
ศุลกากรไม่ได้ให้ความหมายไว้แต่ประการใด แต่มีปรากฏระบุไว้ในมาตรา ๘ แห่งประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ให้ความหมายไว้ว่าหมายถึง “เหตุใด ๆ อันจะเกิดขึ้นก็ดี จะให้ผล
พิบัติก็ดี เป็นเหตุที่ไม่อาจป้องกันได้แม้ทั้งบุคคลผู้ต้องประสบหรือใกล้จะประสบเหตุนั้น จะได้
จัดการระมัดระวังตามสมควรอันพึงคาดหมายได้จากบุคคลในฐานะและภาวะเช่นนั้น” อย่างไรก็ตาม
เนื่องจากเหตุผลและเจตนารมณ์ในการประกาศใช้พระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ ๑๘) พ.ศ.
๒๕๔๓ เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการส่งออก รวมทั้งให้มีความยืดหยุ่นและเอื้อประโยชน์ให้กับ
ผู้ประกอบการมากขึ้น ดังนั้น ควรจะตีความในลักษณะใดเพื่อให้เป็นไปตามเหตุผลและ
เจตนารมณ์ดังกล่าว

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๓) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าว โดยมีผู้แทนกระทรวงการคลัง (กรมศุลกากร) เป็นผู้ชี้แจงรายละเอียดข้อเท็จจริงแล้ว มีความเห็นดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง มาตรา ๑๙ ทวิ^๑ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ ๙) พุทธศักราช ๒๕๔๒ กำหนดให้คืนเงินอากรขาเข้าที่เรียกเก็บสำหรับของที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรให้แก่ผู้นำเข้าได้ ถ้ามีการส่งออกออกไปยังต่างประเทศหรือส่งไปเป็นของใช้สิ้นเปลืองในเรือเดินทางไปต่างประเทศ และของที่ส่งออกนั้นได้ผลิต หรือผสม หรือประกอบ หรือบรรจุด้วยของที่นำเข้ามาในราชอาณาจักร โดยมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขไว้ใน (ง) ของมาตราดังกล่าว ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๙^๒ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ ๑๘) พ.ศ. ๒๕๕๓ ว่า ต้องส่งออกของที่นำเข้านั้นภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่นำเข้ามาในราชอาณาจักร กล่าวคือการขอคืนเงินอากรต้องพิจารณาจากวันส่งออกเป็นสำคัญ และในกรณีมีเหตุสุดวิสัยทำให้ไม่อาจส่งของออกภายในกำหนดเวลาดังกล่าวได้ อธิบดีกรมศุลกากรอาจขยายเวลาออกไปได้อีกไม่เกินหกเดือน และแม้มาตรา ๑๙ ทวิ (ง) จะมีได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า ให้เริ่มกำหนดนับระยะเวลาหกเดือนนี้ตั้งแต่เมื่อใด แต่ย่อมเป็นที่เข้าใจได้ว่า จะเริ่มนับระยะเวลาได้ต่อเมื่อครบกำหนดเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่นำของเข้ามาในราชอาณาจักร

นอกจากนั้น เมื่อรับฟังคำชี้แจงเพิ่มเติมของผู้แทนกรมศุลกากรแล้ว ได้ความว่า กรมศุลกากรประสงค์จะหาหรือว่า ถ้าขอขยายระยะเวลาภายหลังจากครบกำหนดหนึ่งปีแล้วจะกระทำได้อหรือไม่ ในประเด็นนี้เห็นว่าจะต้องมีการยื่นคำขอขยายระยะเวลาก่อนที่กำหนดเวลาหนึ่ง

^๑ มาตรา ๑๙ ทวิ ของที่ส่งออกไปยังเมืองต่างประเทศหรือส่งไปเป็นของใช้สิ้นเปลืองในเรือเดินทางไปเมืองต่างประเทศ ถ้าพิสูจน์เป็นที่พอใจอธิบดีหรือผู้ที่อธิบดีมอบหมายว่าได้ผลิตหรือผสมหรือประกอบ หรือบรรจุด้วยของที่นำเข้ามาในราชอาณาจักร ให้คืนเงินอากรขาเข้าสำหรับของดังกล่าวที่ได้เรียกเก็บไว้แล้วให้แก่ผู้นำของเข้า ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขดังต่อไปนี้

- (ก) ของที่นำเข้มนั้นมิใช่ของที่กฎกระทรวงระบุห้ามคืนเงินอากร
- (ข) ปริมาณของที่นำเข้าซึ่งใช้ในการผลิต หรือผสม หรือประกอบ หรือบรรจุ เป็นของที่ส่งออก ให้ถือตามหลักเกณฑ์ที่อธิบดีเห็นชอบหรือประกาศกำหนด
- (ค) ของนั้นได้ส่งออกไปทางท่าหรือที่สำหรับการส่งออกซึ่งของที่ขอคืนอากรขาเข้า
- (ง) ของนั้นได้ส่งออกไปภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่นำของซึ่งใช้ในการผลิต หรือผสม หรือประกอบเป็นของที่ส่งออก หรือใช้บรรจุของที่ส่งออก เข้ามาในราชอาณาจักร และ
- (จ) ต้องขอคืนเงินอากรภายในหกเดือนนับแต่วันที่ส่งของนั้นออกไป แต่อธิบดีจะขยายเวลาออกไปตามที่เห็นสมควรก็ได้

ฯลฯ

ฯลฯ

^๒ มาตรา ๙ ให้ยกเลิกความใน (ง) วรรคหนึ่งของมาตรา ๑๙ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ ๙) พุทธศักราช ๒๕๔๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๒๙ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(ง) ของนั้นได้ส่งออกไปภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่นำของซึ่งใช้ในการผลิต ผสม หรือประกอบเป็นของที่ส่งออก หรือใช้บรรจุของที่ส่งออก เข้ามาในราชอาณาจักร เว้นแต่ในกรณีมีเหตุสุดวิสัยทำให้ไม่อาจส่งของออกภายในกำหนดเวลาดังกล่าวได้ อธิบดีอาจขยายเวลาออกไปได้อีกไม่เกินหกเดือน และ”

ปีจะสิ้นสุดลง เพราะหากยื่นคำขอภายหลังระยะเวลาดังกล่าวแล้ว สิทธิการขอคืนเงินอากรตาม
มาตรา ๑๙ ทวิ ย่อมสิ้นสุดลงแล้ว

ส่วนของที่ จะได้รับการคืนอากรตามมาตรา ๑๙ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร
(ฉบับที่ ๙) พุทธศักราช ๒๔๘๒ นั้น เนื่องจากพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ ๑๘) พ.ศ.
๒๕๔๓ มิได้บัญญัติการใช้บังคับสำหรับของที่ จะมาขอคืนเงินอากรตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของ
มาตรา ๑๙ ทวิ (ง) แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ ๙) พุทธศักราช ๒๔๘๒ ซึ่งแก้ไข
เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดังกล่าวไว้เป็นพิเศษ ดังนั้น ของที่ใช้ในการผลิต หรือผสม หรือ
ประกอบเป็นของที่ ส่งออก หรือใช้บรรจุของที่ ส่งออก ที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรก่อนวันที่
พระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ ๑๘) พ.ศ. ๒๕๔๓ ใช้บังคับ หากอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์และ
เงื่อนไขของมาตรา ๑๙ ทวิ ย่อมเป็นของที่ อาจได้รับคืนอากรศุลกากรได้

ประเด็นที่สอง เนื่องจากพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช ๒๔๖๙ มิได้นิยาม
คำว่า “เหตุสุดวิสัย” ไว้ ซึ่งตามหลักกฎหมายทั่วไป คำว่า “เหตุสุดวิสัย” หมายถึง กรณีซึ่งไม่อาจ
ป้องกันและคาดหมายได้แม้จะได้ใช้ความระมัดระวังแล้วก็ตาม ดังจะเห็นได้จากมาตรา ๘ แห่ง
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่บัญญัติว่า “เหตุใด ๆ อันจะเกิดขึ้นก็ดีจะให้ผลพิบัติก็ดี เป็น
เหตุที่ไม่อาจป้องกันได้แม้ทั้งบุคคลผู้ต้องประสบหรือใกล้จะต้องประสบเหตุนั้น จะได้จัดการ
ระมัดระวังตามสมควรอันพึงคาดหมายได้จากบุคคลในฐานะและภาวะเช่นนั้น” การจะวินิจฉัยว่า
กรณีใดเป็นเหตุสุดวิสัยหรือไม่ต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงเป็นกรณี ๆ ไป

(ลงชื่อ) ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์
(นายชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
สิงหาคม ๒๕๕๔